

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ : «Μυθολογία». Δώδεκα ἀλληλένδετα ἀφηγήματα, ἐκδ. «Ἐξάντας» Ἀθήνα, 1977.

ΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχαν μαζευτεῖ μὲς στὴν αὐλὴ τοῦ ὄλα τὰ μιλῆτια κι εἶπε ὁ Νικόλας («κάτι πρέπει νὰ κερδίσω») πού τοῦ εἶχαν πιᾶσει τὰ δωματιάκια καὶ κοντεύαν νὰ χωθοῦν καὶ μὲς στὸ σπῆτι τοῦ καὶ στὸ κρεβάτι τοῦ, πού λέει ὁ λόγος. Κι ἦταν σέρβοι, γάλλοι καὶ ἐγγλέζοι κι ἄλλοι ἀπὸ τὸ Τονκίνο κίτρινοι καὶ ζουάβοι καὶ σενεγκαλέζοι καὶ μαροκινοὶ κι ἀπὸ πάνω μελαψοὶ ἀπ' τὴν Ἰνδία καὶ μὲ τὰ σαρίκια τοὺς τρεῖς πῆγες τυλιγμένες. Κι ὄλοι κι ὄλα φασαρία καὶ πανζουρλισμός, νὰ φουμάρουνε ἄλλοπαρμένοι καὶ — τὸ πιὸ χειρότερο — νὰ πίνουν καὶ νὰ βλαστημοῦν σὲ χίλιες γλωσσές καὶ ν' ἀκοῦς «σαραμπαμπίτζ» καὶ χίλια ἄλλα. Καὶ τίς νύχτες νὰ ξεχύνονται σὰ διάβολοι καὶ νὰ μὴ λογιέσαι πιὰ ἀφέντης μὲς στὸν τόπο σου.

Κι ἦταν τὰ παιδιὰ μικρὰ μὲ τὴ δευτέρῃ τοὺς μάνα, πού τὰ εἶχε χάσει καὶ σταυροκοπιόταν κι ἔλεγε πὼς ἦρθε πιὰ ἡ ὥρα τοῦ κατακλισμοῦ κι ὅτι «θὰ μᾶς κάψει». Καὶ τὰ συζητούσανε μὲ τὸν καλόγερο πού ἦταν γείτονας καὶ τὴν ἡσύχαζε, ὁ Νούκας, ὅτι ἦταν διαβασμένος, περασμένος ἀπὸ χίλιες δυὸ δοκιμασίες κι ἀπὸ πονηριές καὶ πού τέλειωνε τοὺς λόγους τοῦ μὲ τὸ «ὑπόμενε, γυναίκα, συγκρατήσου».

Μὰ ἦταν μιὰ κουβέντα νὰ συγκρατηθεῖς, ἔτσι πού ἄλλοι φεύγαν κι ἄλλοι ἔρχονταν, πού ἀδειάζαν ἢ γεμίζαν οἱ στρατῶνες δίχως νὰ τὸ καταλάβεις καὶ πού φτάναν ὄλο καὶ καινούργιες τοὺς φουρνιές καὶ τοὺς στέλναν, λέγαν, δίχως τελειωμὸ στὸ μέτωπο καὶ τοὺς τρώγαν τὰ κανόνια, τὰ λαγούμια καὶ οἱ ξιφολόχες, πού δὲν ἦταν μόνον οἱ δικές μας, παρὰ κι οἱ ἀντικρινές, οἱ χειρότερες τῶν βούργαρων, πού θυμόνταν τὴ Θεσσαλονίκη κι ὄλο τὴν ὄνειρευόνταν.

«Μὰ κι οἱ σέρβοι, τί θαρρεῖς πὼς σκέφτονται;» εἶπε ἓνας νωματάρχης τοῦ Νικόλα — «Ὅμως εἶναι σύμμαχοι καὶ νικημένοι»

καὶ γελᾶσαν πονηρὰ κι οἱ δυὸ τους. — «Ἄσ' τα νὰ τὰ κανονίσει ὁ Λευτέρης» κόμπασε ὁ νωματάρχης πού ἦταν ἀπὸ κάτω — «Καὶ ὁ βασιλιάς» θὰ ξεγελιόταν ὁ Νικόλας. Κι ἦτανε κι οἱ σέρβοι, ὄντως, πού τοὺς εἶχε μῆνες τώρα στὴν αὐλὴ τοῦ, στὸ μικρὸ τὸ καμαράκι, δυὸ ἀξιωματικοί, πού τοῦ παραγγέλναν — βίρα — τίς μπουκάλες καὶ τίς κουβαλοῦσε ὁ Χριστόφορος καὶ τὸν εἶχανε ἀπὸ συμπάθεια κι ὄλο κάτι τὸν τρατέρναν. Καὶ ρουφοῦσαν καὶ μεθοῦσαν ὡς τὰ ἄγρια μεσάνυχτα καὶ κρατοῦσαν ξυπνητὴ τὴ γειτονιά μὲ τὰ ξενικὰ τραγούδια τοὺς, τὸ «σίρτσε μόγιε», πού τοὺς εἶχε δεῖ καὶ ὁ Χριστόφορος πού κλαίγαν καὶ τὸ τραγουδοῦσαν καὶ κολλοῦσαν τὰ κεφάλια τοὺς σὰ νὰ θρηνοῦσαν κι ἦταν οἱ καπνοὶ κι ὁ βῆχας καὶ τὸ οἰνόπνευμα ἀνάκατα.

Μὰ τουλάχιστον αὐτοὶ καθόνταν μέσα στὸ δωμάτιο καὶ κεῖ σβύναν, κεῖ ἀνάβαν. Ὅμως ἦταν ἄλλοι πού συνωστιζόντανε στὸ μαγαζὶ κι ὁ καθέννας τὸ κοντὸ καὶ τὸ μακρὸ τοῦ, ἢ μὲ τὴ μπουκάλα ἢ μὲ τὴ μπιστόλα καὶ οἱ ἴταλοι μὲ τὰ ζουράφια τοὺς, πού εἶχαν, λέει, μιὰ θανάσιμη ἐπιδεξιότητα, πὼς σοῦ τὰ πετοῦσαν ἀπὸ μακρὰ καὶ δὲν εἶχε, λέγαν, μείνει οὔτε γάτα, οὔτε γάτος μὲς στὴν πολιτεία — «καὶ χορεῦουν ὄλα τὰ ποντίκια» θὰ συμπεραίνει ὁ Νικόλας. Κι ἀπ' τοὺς γάλλους ἄλλα πάλι τὰ παράπονα, πὼς τὰ πίνανε ἀγρίως καὶ δὲν ξέρανε τί κάνανε, πὼς μπορεῖ καὶ νὰ χτυπιόντανε μὲ τοὺς δικούς μας ἢ νὰ ρίχονταν μὲ πάθος στὰ κορίτσια, δίχως τὸ γαλατικὸ τοὺς. Καὶ ἀκούστηκε μιὰ μέρα ὅτι πῆγαν πέντε ἀπὸ δαύτους μὲς στοῦ Φλόκα κι ἦταν σκνίπα καὶ τοῦ κατουρήσανε τίς τοῦρτες κι ἔφυγαν.

Καὶ μποροῦσε κι ὁ Νικόλας νὰ τὸ βεβαιώσει ὅτι κάποιοι ἦταν μπελαῆδες καὶ τραβοῦσαν τὸ σκονὶ μὲχρι τὴν ἄκρη, πού ἂν ἔσπαζε, θὰ σπάζαν τὰ κεφάλια τοὺς. Καὶ

δὲν λείπανε τὰ τέτοια ἐπεισόδια. Ἐνα βράδυ, λογουχάρη, κουβεντιάζαν ὁ Νικόλας καὶ ὁ νωματάρχης του· ἦταν κρύο καὶ βροντοῦσε καὶ ὁ δικός μας εἶχε σκεπαστεῖ τὴ μπερτα του πού τοῦ ἔκρυβε τὴν ιδιότητα. Κάποια ὥρα μπαίνει ἓνας γάλλος, πού τὸν ἤξερε ὁ Νικόλας καὶ εἶχε μάλιστα μαζί του καὶ ἐμπόρια. Μπαίνει ὁ γάλλος καὶ μυρίζει ἀπὸ κρασίλλες καὶ καπνίλλες καὶ φωνάζει καὶ χτυπάει τὸ χέρι του, νὰ τὸ καταλάβουν ὅτι τοὺς προστάζει. Καὶ φωνάζουν τὸ κρασί του τὰ γαλόνια του καὶ ὄλο κάνει πῶς θὰ σπάσει, θὰ ρημάξει τὸ κατάστημα, καὶ παγώνει τοῦ Νικόλα τὸ χαμόγελο πού πιστεύει ὅτι ὁ πελάτης ἔχει πάντα δίκιο. Καὶ σὲ μιὰ στιγμή ὁ γάλλος θέλει καὶ ἄλλη ἄπλα, λὲς καὶ θὰ χορέψει ἢ θαρρεῖς καὶ δὲ χωράει ὄλο τὸ κέφι του στὸ μαγαζί. Καὶ ἀρπάζει τὸν ἐνωματάρχη ἀπ' τὴ μπερτα καὶ τραβάει σὰ νὰ λείει : ἔξω καὶ τὸ μαγαζί δικό μου. Καὶ βρωμάει καὶ ὄλο φτύνει μὲς στὴν κοκκινίλα του, καὶ ἐτοιμάζεται ν' ἀνοίξει τόπο, νὰ ρουφάει μόνοι τὸν ἀέρα ἢ καὶ τὸ κρασί· καὶ ἐπιμένει ν' ἀποδιώξει τὸν ἐνωματάρχη, πού τὸν βλέπει σὰ μιὰ μπερτα, σὰν ἓνα ἐμπόδιο, ἴσως σὰν ἓνα τσουβάλι μὲ πατάτες. Καὶ παρεξηγεῖ τὸ χαμόγελό του, τὸ πού λείει : δῶσε τόπο στὴν ὀργή, ὅτι εἶναι ἀνεκτικὸς ἢ καὶ ὑπάκουος.

Ἄλλὰ τότε βγαίνει πῶς καὶ τὸ δικό μας αἷμα εἶναι ἀπὸ τὸ ἀψύ, καὶ πετάει ὁ κρητικὸς τὴ μπερτα καὶ τραβάει τὴ μπιστόλα καὶ θαρρεῖς ὅτι ὅπου νὰ ἴναι καὶ θὰ τρέξει αἷμα — γιὰτὶ βρίζει καὶ ὁ γάλλος καὶ τὸν λείει «γουρούνη», στὴ δική του γλώσσα πού δὲν εἶναι πιὰ καὶ τόσο ἄγνωστη, καὶ μὲ λίγα λόγια, τὸν πετάει ὁ δικός μας μὲς στὸ δρόμο καὶ τὶς λάσπες καὶ ξερονοβολάει ἐκεῖνος καὶ ὄλο βρίζει καὶ φωνάζει καὶ θὰ φέρει (λέει) τὴν τζανταρμερία του, καὶ καταλαβαίνει ὁ Νικόλας ὅτι γιὰ ἓνα μῆνα, ἴσως καὶ πιὸ πέρα, πᾶν περίπατο τὰ ἐμπορικά του σχέδια. Κι ὄλο λείει — πάντα ἔτσι τὸ θυμᾶται — πῶς καλύτερα μονάχα τὸ μπακαλικο, οὔτε οὔζα, οὔτε ξίδια, γιὰ νὰ εἶναι ὄλα ἤρεμα, ψωμί καὶ ἀλάτι.

Κι εὐτυχῶς πού εἶναι φίλοι, ἔλεγε ἀπὸ μέσα του· καὶ τὴν ἄλλη μέρα πιάνει καὶ τοῦ στέλνει τοῦ διωγμένου ἓνα ρεγάλο, μία νταμιτζάνα μὲ καλὸ κρασί, πού τὸ εἶχε ἀπ' τὸ

κτῆμα καὶ πού τὸ φυλοῦσε σὰν γιὰ φάρμακο. Καὶ πὸ πῆγε πάλι ὁ Χριστόφορος, πού σὰ γύρισε κρατοῦσε ἓνα χρυσό, καὶ τὸν φώναζε ὁ γέρος του πῶς δὲν ἦτανε διόλου πρέπον πού τὸ εἶχε πάρει, νὰ τοῦ δείξουνε τοῦ ξένου ὅτι τὸν τρατέρουνε, ὅτι ὄλα εἶναι ξεχασμένα καὶ καλὴ καρδιά. Καὶ τὸ στέλνει πάλι πίσω τὸ παιδί, καὶ τοῦ δίνει μιὰ μπουκάλα ἀπὸ τὸ καλὸ κονιάκ, νὰ τὸ παραδώσει, λείει, μὲς σὰ χέρια του καὶ νὰ μὴ δεχτεῖ νὰ πάρει οὔτε φύλλο. Ἄλλὰ ἦταν καὶ ὁ γάλλος πεισματάρης καὶ τὸ ξαναστέλνει τὸ πεσκέσι καὶ μαζί μιὰ μπατανία, νὰ σκεπάζονται τὶς νύχτες τοῦ βαρδάρη. Τέλος λείει ὁ Νικόλας «πρέπει νὰ τὸν δῶ μονάχος μου». Καὶ τὸν συναντάει, ὄχι μ' ἄδεια χέρια, τὰ μιλοῦνε καὶ συμφιλιώνονται. Αὔριο ἦταν νὰ πουλήσουνε ξυλεῖα καὶ ἦταν σὲ τιμὲς πού σύμφερνε. Κι ἔτσι ἔγινε ἡ συμφιλιώση, ἀλλὰ ἔχασε ὁ Νικόλας τὸν ἐνωματάρχη καὶ λυπήθηκε.

Τέτοια, καὶ ἄλλα τόσα γίνονταν καθημερινά· «μέχρι πού νὰ φύγουν καὶ νὰ ἡσυχάσουμε» ἔλεγε ὁ κόσμος, νὰ τελειώσει καὶ ὁ πόλεμος, ἢ στέρηση, καὶ νὰ πάει ὁ κάθε κατεργάρης (λέγανε γιὰ τὸν Νικόλα) πίσω ἀπὸ τὸν πάγκο του. Μὰ δὲν ἦταν κατεργάρης, (μόνο τὸν ζηλεύανε) παρὰ ἓνας μέρμηγκας πού εἶπε : τόσο πού κουράστηκα γιὰ νὰ κατέβω περπατώντας (κι ἐνοοῦσε — ἀπ' τὸ χωριό του) δὲν ἀξίζει νὰ γυρίσω πάλι μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Κι ἦταν πονηριά του ἔτσι πού τὸ ἔφερνε, γιὰτὶ δὲν ὑπῆρχε πιὰ κανένας φόβος νὰ γυρίσει, παρὰ μόνο νικητῆς καὶ τροπαιοῦχος — οὔτε ἦταν πιὰ ἀμάχη γιὰ δεκάρες καὶ πεντάρες, παρὰ μιὰ ὀλόγλυκη βεβαιότητα ὅτι πλέον πάλαιβε γιὰ πλοῦτο, γιὰ μιὰ... δυναστεία. Γιὰτὶ κάποιες νύχτες πού τὸν πιάναν τὰ μεγάλα ὄνειρέματα καὶ θυμότανε τὰ περασμένα ἔλεγε νὰ χτίσω ἓνα μέγαρο, μιὰ βίλλα καὶ νὰ ἔχει καὶ μιὰ σιδερένια αὐλόπορτα, καὶ στὴν πέτρινη κολώνα, ὅπως ἄλλοι, νὰ ἐντοιχίσω μιὰ μαρμαρένια ἐπιγραφή «Βίλλα Ἀηδόνα» — πού κανεὶς δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἀκούσει ἄλλο τὸ κελήθημά της. Καὶ θυμόταν πῶς τῆς τὸ ἔχε τάξει ὅτι θὰ τῆς χάριζε τὶς θάλασσες καὶ τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα καὶ, τιμίως, δὲν τῆς εἶπε ποτὲ ψέματα, γιὰτὶ τὸ ἔθελε ἀπ' τὴν καρδιά του νὰ τῆς χάριζε τὸν κόσμον — μόνο πού δὲν τὸν περίμενε καὶ ἔφυγε. Καὶ τὸν πίκραινε τὸ

πεῖσμα γιατί εἶχε ἔρθει πιά ὁ χρόνος ὅπου τίποτε δὲν ἀποκλείονταν.

Ἄλλὰ τώρα ἦταν ἄλλες ἔννοιες, τὰ παιδιά, πὺ μπορεῖ νὰ μὴ τοὺς εἶχε τάξει τίποτε, ὅμως ἔπρεπε νὰ βρεῖ τὸν τρόπο νὰ τὰ ἐξασφαλίσει, μὴ τυχὸν καὶ πέθαινε στὰ ξαφνικά καὶ ἦταν τέσσερα κι ἤξερε ὅτι ὁ κόσμος ἦταν ἄπονος καὶ μπορεῖ κι ἀπὸ τὸ στόμα νὰ τοὺς κλέβαν τὸ ψωμί τους. Καὶ ριχνόταν ὀλοένα καὶ στὰ πιδὸ βαθεῖα ἐμπόρια ὅπου, ὅπως καὶ νὰ μύριζε τὸ χρῆμα ἦταν ἴδιο καὶ μποροῦσε νὰ μετατραπεῖ σὲ σπίτια ἢ σὲ κτῆμα, σ' ἓνα μαγαζὶ μ' ἐμπόρευμα καὶ σὲ χρυσάφι. Κι ἔτσι σὲ πουλοῦσε καὶ σ' ἀγόραζε κι ἦταν τὸ παιχνίδι του ἀτέλειωτο, τόσο πὺ εἶπε «μόνο σὰν πεθάνω θὰ τὸ σταματήσω». Καὶ δὲν τὸν σταμάτησε οὔτε ὁ πόλεμος, οὔτε πὺ μᾶς εἶχαν κατακλύσει οἱ ξενόφερτοι, μιὰ καὶ εἶχαν χρῆμα μὲς τίς τσέπες τους ἢ καὶ κάποιο ἐμπόρεμα γιὰ νὰ πουλήσουν νύχτα, ἀπ' τὴν πίσω πύρτα. Ἰσα-ἴσα πὺ τὸ εἶδε εὐκαιρία. Κι οὔτε πὺ τὸν ἔνοιαζε πὺ λέγαν ὅτι οἱ ζουάβοι σφάζουνε γυναιῖκες ἢ ἂν εἶχαν μαῦρα, κούφια ὅλα τους τὰ δόντια οἱ τονκίνοι, πὺ περνούσανε γιὰ γάλλοι κι ὅλο λέγαν λὲς καὶ ἀπειλοῦσαν πὺς «ἀπρὲ λὰ γκέρ φινί, σολντὰ φρανσαι παρτί». Γιατί ἀπ' τοὺς ἄγγλους λόρδους οὔτε ν' ἀγοράσεις θὰ γινόνταν, οὔτε

νὰ πουλήσεις, μιὰ καὶ ἦταν ἀκατάδεχτοι καὶ φουσκωμένοι, κατεβάζανε πουτίγκες ἢ ζαμπόνια καὶ οὔσκυ, ὅλα πράγματα πὺ δὲν τὰ ξέραμε, δὲν τὰ πουλούσαμε.

Κι ἔτσι γέμιζε ἡ αὐλή του καὶ οἱ πιδὸ πολλοὶ τους δὲν πληρώναν, μοναχὰ σὲ εἶδος — καὶ ἂν εἶχαν, κι ἄλλοι πάλι χάνονταν ἀπότομα καὶ τίς πιδὸ πολλές φορές δὲν τοὺς ξανάβλεπε κανένας. Μόνο μέναν πιδὸ πολὺ οἱ σέρβοι πὺ τὰ κοπανοῦσαν πάντοτε γενναῖα καὶ πὺ τραγουδοῦσανε καὶ τοὺς συνηθίσανε σὰ νὰ 'τανε δικοὶ μας. Μέχρι πὺ εἶπαν κάποια μέρα ὅτι φεύγουνε. Κι ἦταν τότε ἴσως καὶ ἡ πρώτη τους φορὰ πὺ τοὺς εἶδαν κουμπωμένους, μὲ τίς ἐξαρτύσεις ὅλες καὶ μὲ τὰ πηλήκια καὶ ὄρθιους. Εἶχαν ξυριστεῖ καὶ χτενιστεῖ κι εἶπε ὁ Νικόλας «τί λεβέντες». Καὶ ἐκεῖνοι, ὅτι εἶχαν καλοπληρωθεῖ, λέγαν πὺς χρωστοῦσαν ἓναν κόσμο στὸν Νικόλα, στὴ φιλοξενία του. Κι εἶπε κείνος «δὲν βαριέσαι, ὄλ' ἄς πᾶνε στὸ καλό, νὰ μᾶς θυμόσαστε». Καὶ τὴν ἴδια μέρα (τὰ μεσάνυχτα θὰ φεύγανε) πῆραν τὸν Χριστόφορο μαζί τους καὶ τὸν χρυσοντύσανε καὶ τοὺς ἔρθε κουστουμαρισμένους.

Στὰ '18 τους χάσαν ὅλους καὶ ξεγάστηκαν καὶ εἶπαν «ἔ, δὲν εἶδαμε καὶ τὸ κακό τους» — πὺ τοὺς εἶχαν κάψει — κι ἔτσι ἔπεναν στὸν ὕπνο ἦσυχά.